

Een indringend portret van de plaaggeest van de Vlaamse architectuurwereld

De Morgen - 23 Aug. 2021

Dirk Leyman zet de blik op oneindig. Hij keek naar Plannen voor de toekomst, een documentaire over T.O.P. Office en architect Luc Deleu.

“Architectuur is spelen. En hoe beter ge kunt spelen, hoe betere architectuur ge kunt maken. Veel architecten missen het plezier van het zomaar wat zitten prullen”, verkondigt Luc Deleu (°1944), bevlogen architect, stedenbouwkundige maar kunstenaar in hart en ziel.

Hofnar, provocateur, schenenschopper en Don Quichot? Deleu kreeg het duizendmaal naar zijn hoofd geslingerd. Het deerde hem niet. Meer zelfs: “Ik ben slimmer dan Don Quichot.” Met zijn in 1970 opgerichte T.O.P. Office ontpopte Deleu zich tot een crack in het fantaseren over stedelijk weefsel en ruimtelijkheid. “Ik vergelijk T.O.P. Office dikwijls met een popbandje. Door toeval ben ik de frontman. Maar zonder nen bassist, nen drummer en een leadgitaar kom je niet ver.”

Canvas offreert de 75-jarige plaaggeest van de Vlaamse architectuurwereld nu een indringend portret dat weliswaar enige voorkennis vergt. We zien Deleu als een moloch met spierwit hemd en paardenstaart die vanuit zijn hoofdkwartier aan de Antwerpse Cogels Osylei zijn parlarer vrain beoefenen, doorsneden met archiefbeelden en getuigenissen over zijn “denken zonder betweterigheid”.

Deleu was letterlijk voor architectuur in de wieg gelegd. Vanuit zijn kinderwagen had hij “zijn eerste architectonische ervaring” toen hij de gevels van zijn dorp zag voorbijflitsen. Eigengereidheid kleefde hem vroeg aan. “Ik zag me niet werken voor een ambetanterik.”

In zijn pioniersjaren oogde Deleu als een kruising tussen Serge Gainsbourg en Frank Zappa. De sixties zinderden nog na. Utopistische vertogen voor ecologische stadsvilla's of het afschaffen van verkeersreglementen en straatverlichting volgden elkaar in ijtempo op. ‘Duurzaamheid’ en ‘verbinding’ werden kernwoorden. “Er is voldoende gebouwd, we moeten hergebruiken wat er is.”

Keikop Deleu clashte regelmatig met de Orde van Architecten. “Het zijn niet de zelfbouwerkes, maar wel de verkavelaarkes en de gewestplannerkes die de boel verzieken. Als een architect enkel fermettes kan afleveren, is hij zijn ereloon niet waard.”

Onwaarschijnlijk hoeveel T.O.P. Office-projecten op de tekentafel en in maquettevorm stationeerden, al blijken denkoefeningen als De onaangepaste stad en Urban Space ongemeen futureproof. Jonglerend met schaal en perspectief tuimelde Deleu hoogspanningsmasten en bouwkransen op hun zij, verbeeldde hij vliegdekschepen als mobiele Antwerpse universiteiten of wilde hij een booreiland voor de Vlissingse kust recycleren.

Ronduit adembenemend blijven zijn ontwerpen voor een Scheldebrug, gemaakt voor Stad aan de Stroom (“een uitvergrote kraan, 210 meter lang”) en het zwevende Brusselse Gare Europe Centrale.

Wel wereldwijd uitgevoerd zijn de beruchte container-triomfbogen waarin hij zijn hang naar grote readymades botvierde. Toen hij eens ging loeren in het Zwitserse Bazel, trof Deleu onder zijn met graffiti bewerkte bouwcontainers “een madammeke dat handtekeningen verzamelde om de blokken weg te halen”. Een petitie die hij prompt tekende.

Deleu ten voeten uit: tegendraads maar ook speels, zichzelf niet dodelijk au sérieux nemend, als een Panamarenko van de architectuur.

Plannen voor de toekomst, Canvas, een docu van Bertrand Lafontaine en Steffen Verpoorten over T.O.P. Office en Luc Deleu, ook op VRT NU.